

V notranjosti prevladuje baročna oprema. Veliki oltar je delo Jurija Skarnosa iz leta 1652. Je največji »zlati kranjski oltar« na Gorenjskem. Nad tabernakljem stoji pod baldahinom Čudodelna crngrobska Marija iz 17. stoletja. Oltar obdaja bogata kovana železna ograja znamenite loške delavnice Grege Jesenka iz leta 1713. V zakristijo z lepim gotskim portalom vodijo sočasna močna kovana vrata. Imenitna zakristijska omara je delo Janeza Kalana iz leta 1720.

V severni ladji je najbolj razkošen izrezljan oltar sv. Martina iz leta 1680. Ob slopih v ladji sta dva oltarčka iz druge polovice 17. stoletja. Levi je posvečen sv. Luciji, desni oltarček pa sv. Agati. Ob straneh sta dragoceni sv. Uršula in sv. Neža, ki se trenutno hranita v župnišču. Južno ladjo zaključuje bolj ploskovit oltar sv. Ahaca iz leta 1648.

Slikovite intarzirane korne klopi so iz druge polovice 17. stoletja. Prižnica s simboli iz lavretanskih litanij je delo Hilarija iz Göttingena. Baročne orgle z eno najlepših baročnih omar pri nas, je leta 1743 postavil Janez Janeček. Ob enem od stebrov v prezbitteriju je impresiven baročni Križani, značilen za ljubljansko frančiškansko delavnico.

Baročne Janečkove orgle

V ladji visi nekaj zanimivih slik. Najstarejša je slika Brezmadežne iz leta 1615, kopirana po italijanskem slikarju Bernardu Castellu (1557 – 1629), ki je v originalu slabo ohranjena in je zato naša kopija iz prve polovice 17. stoletja toliko bolj pomembna. Leta 1642 je Hilarij Feihtinger daroval sliko Vredne in nevredne spovedi. Prvotna oltarna slika Marijinega oznanjenja iz leta 1796, ki visi v ladji, je delo Leopolda Layera (1752 – 1820). Njegov je tudi znamenit, v bohoričici podnaslovljen, Križev pot.

Leopold Layer, Marijino oznanjenje

Romarji pridejo do cerkve mimo številnih znamenj. Najbolj znano je najstarejše in največje poslikano slopno znamenje v Sloveniji, t.i. Rdeče znamenje. Omenimo še znamenje s Križanim, Pietà Ivana Groharja in znamenje z motivom Bega v Egipt slikarja Staneta Čemažarja v smeri proti Stari Loki.

Leta 1991 je bil v bližnjem Smrečju postavljen križ v spomin na po vojni pobite hrvaške begunce. Blagoslovil ga je nadškof Alojzij Šuštar. Vsakoletna maša zanje in molitve ob petih prikrivanih grobiščih in novih križih so od leta 2001 vsako tretjo nedeljo v maju.

Redne romarske maše od 4. postne nedelje do junija in za vse Marijine praznike so v poletnem času ob 16. uri, v zimskem času pa ob 15.30.

Zelo popularno in obiskano je romanje na silvestrski večer z mašo ob 23. uri in druženjem po njej pod lopo. Slikovita in akustična cerkev je zelo cenjena pri mladoporočencih in za različne jubileje.

apf

Informacije (in ključ) dobite v župnišču v Stari Loki 63, tel.: 04 512 12 06 ali preko elektronske pošte: alozj.snoj@rkc.si

Izdala Župnija Stara Loka avgusta 2013, zanjo Alojz Snoj, izvedba Salve d.o.o. Ljubljana

Cerkev Marijinega oznanjenja v Crngrobu

Cerkev Marijinega oznanjenja in Čudodelna Marija

Iz stare ladje proti glavnemu oltarju

Romarska cerkev Marijinega oznanjenja v Crngrobu je najimunitnejša podružnica župnije sv. Jurija v Stari Loki in je kulturni spomenik državnega pomena. Njen nastanek sega daleč nazaj, morda je stala že leta 1074, ko se prvič omenjajo cerkve v Loki ali pa po drugi križarski vojni 1147, ko je tam ostalo mnogo romarjev in so, po ustnem izročilu, sem prihajali romarji celo iz Pariza. Prva, romanska cerkev, s pravokotno ladjo in z absido, je stala na mestu sedanje severne ladje z baročnim oltarjem sv. Martina. Tu se nahaja tudi najstarejša freska nadangela Gabrijele iz okoli leta 1300. Na nasprotni strani ladje visi že od leta 1453 na steni kitovo rebro, popularno imenovano rebro Ajdovske deklice, ki ga je nekoč prinesel romar iz nemškega Kelmorajna.

Odkod ime Crngrob? To ljudi še vedno vznemirja. Najverjetneje je v zvezi s številnimi kraškimi brezni in jamami, nekatere so poglobili ljudje, ko so v njih nabirali gomolje železove rude, kopali pesek in glino, iskali zaklade; tu se namreč nahajajo kristali kamene strele. O tej dejavnosti priča sv. Barbara, ki je zavetnica rudokopov in rudarjev in je v cerkvi upodobljena kar petkrat. Dvakrat je upodobljena med sklepniki v prezbiteriju, najdemo jo na Bolfgangovi freski za rebrom Ajdovske deklice v severni ladji in še kot kip na oltarju Najdenja sv. križa v prezbiteriju in oltarju sv. Agate v ladji.

Cerkev so večkrat dozidali in spreminjali, posebno v 14. in 15. stoletju, ko so jo podaljšali in razširili do današnjega troladijskega prostora. Do srede 15. stoletja je ladja dobila današnjo podobo, ko so ravne lesene strope zamenjali s križnorebrastimi oboki. Ladja meri 15 x 15 m. Po potresu leta 1511 je loški stavbar

mojster Jurko pozidal mogočen dvoranski prezbiterij in pozneje še zvonik. Prezbiterij je dolg dobrih 18 m, širok 13 m, in visok 10 m. Med številnimi figuralnimi sklepniki omenimo Marijinega, grb mecena škofa Filipa, grajskega oskrbnika Raspa, Lambergov grb in grb z dvoglavim avstrijskim orlom.

Zvonik meri 10,5 x 10,5 m, stene so debele skoraj 3 m. Zvonovi so štirje, vsi iz Samasovih delavnic in preleti iz prejšnjih. Znamenitim zvonovom sta prizanesli obe vojni. Najstarejši, ki tehta 1800 kg, je iz leta 1807 in nosi najstarejši zapis v slovenskem jeziku. Na zvoniku je velika, preprosta Gosarjeva slika sv. Krištofa iz leta 1863.

Zadnjo dozidavo cerkvi, odprto novogotsko lopo, je naredil leta 1858 loški stavbenik Molinaro. Tako dograjena cerkev lahko sprejme čez tisoč ljudi in še nekaj sto pod lopo. Za Binkoštno praznike je v 19. stoletju Crngrob redno obiskovalo do 28 farnih procesij iz celotne Gorenjske, Idrijskega, Cerkljanskega in okolice Ljubljane. Ob osmih oltarjih so za romarje brali letno od 800 - 900 maš. Okoli cerkve je bilo več hospicev za romarje in številne stojnice. Romanja so bila nekoč tudi priložnost za srečevanje ljudi, za obrtnike, za trgovce, za izmenjavo tehnoloških dosežkov in novic. Skratka, tu so bili poleg vsakokratnega verskega dogodka tudi tedanji regionalni trgovski in informacijski centri.

Pod lopo so freske pasijonskega cikla po Giottovi maniri iz srede 14. stoletja. V naslednjem stoletju so mojstri iz delavnice Janeza Ljubljanskega naslikali znamenito fresko Svete nedelje.

Sveta Nedelja, kopija freske v Loškem gradu

Na njej so upodobili opravila, s katerimi ob nedeljah in praznikih žalimo Kristusa. Freska je s številnimi prizori bogat vir srednjeveških običajev, tedanje noše, obrti, orodja in orožja. V zadnjih sto letih je freska precej propadla, je pa v bližnjem Loškem muzeju na ogled kvalitetna kopija. Mojster Wolfgang je v severni ladji na vzhodno steno leta 1453 naslikal Rojstvo - jaslice. Po domačnosti nas preseneča sv. Jožef, ki gleda proti Jezusčku, medtem mu kaša v lončku prekipeva. Na južni steni severne ladje so se ohranile figure slikarjevega patrona sv. Volbenka. Tu so še upodobitve: sv. Elizabeta, sv. Marjeta, sv. Katarina in sv. Jernej s svojimi atributi.

Freska Bolfangovih jaslic za Martinovim oltarjem. Kopija Albina Nastran

Od notranje gotske opreme je ohranjen le globoki relief Najdenja sv. križa v prezbiteriju ter kipa svetnic Agneze in Uršule na oltarju sv. Agate v ladji.

Gotski relief Najdenje križa v Hilarijevem baročnem oltarju